

ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Щербакова Н.О., кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна

STUDY OF CURRENT STATUS OF TOURIST ACTIVITY IN UKRAINE

Shcherbakova N.A., Ph.D., National Transport University, Kyiv, Ukraine

ИССЛЕДОВАНИЯ СОВРЕМЕННОГО СОСТОЯНИЯ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УКРАИНЫ

Щербакова Н.А., кандидат экономических наук, Национальный транспортный университет, Киев, Украина

Вступ. Туризм є провідною і перспективною галуззю економіки будь-якої держави, адже наявність природно-рекреаційних, історико-культурних та соціально-економічних ресурсів відрізняють одну країну від іншої, наділяють її унікальністю та неповторністю серед інших. Велика кількість існуючих напрямків туризму дозволяє створювати привабливі туристичні продукти навіть в умовах відсутності достатньої кількості первинних туристичних ресурсів. Це дає можливість розвивати туристичну галузь навіть в регіонах традиційно не забезпечених природно-рекреаційними або культурно-історичними ресурсами, за рахунок створення нетрадиційних туристичних продуктів та використання відповідного позиціонування регіону.

Сьогодні туризм виступає важливою частиною світової економіки. За даними Міжнародної туристичної організації частка туризму в світовому ВВП становить близько 9 % та близько 30 % в світовому експорті послуг та 6 % від обсягів світової торгівлі [1]. Туристичний потенціал України на сьогодні розкрито не повною мірою, про що свідчить 1,5 – 2,5 % частка туристичної галузі в структурі ВВП країни. В Україні існують всі передумови для розвитку туристичної сфери. Зручне географічне розташування, сприятливий клімат, різноманітний рельєф, унікальне поєднання природно-рекреаційних ресурсів, культурно-історичної спадщини, розгалуження санаторно-курортної бази – всі ці фактори зумовлюють конкурентні переваги України в пропозиції туристичного продукту [2].

Аналіз літературних джерел. Дослідженню питань стану туристичної сфери присвячені роботи Грабовенської С.П., Гонтаржевської Л.І., Дьорової Т.А., Кузика С.П., Федорченко В.К. та ін., однак залишається актуальним провести аналіз стану туристичної галузі України в період несприятливої економіко-політичної ситуації, для того, щоб визначити загрози та виявити можливі напрями розвитку галузі.

Мета роботи полягає в аналізі туристичного становища та розробці заходів, щодо збільшення кількості туристів.

Аналіз туристичної діяльності доцільно почати з кількості суб'єктів туристичної діяльності. За даними державної служби статистики України у 2014 році налічувалось 667 туроператорів, 3069 турагентів (з них 1473 зареєстровані як юридичні особи та 1596 – фізичні особи), 149 суб'єктів, що здійснюють екскурсійну діяльність (з них 58 юридичних осіб та 91 – фізична особа) [3]. У порівнянні з 2013 роком кількість туроператорів зменшилася на 164 особи (19,7%), кількість турагентів зменшилася на 963 осіб (23,9%), а кількість суб'єктів, що здійснюють екскурсійну діяльність – на 59 осіб (28,4%). Порівняльну динаміку суб'єктів туристичної діяльності наведено на рис.1.

Згідно першого українського онлайн-журналу для професіоналів турбізнесу в топ-10 туроператорів виїзного туризму України увійшли: TEZ Tour , TUI+Turtess, Pegas Touristik, Anex Tour, Join UP, News Travel, Travel Professional Group, Coral Travel, Natalie Tours, Mouzenidis Travel [4]. Оцінка проводилася за кількістю туристів, що скористалися послугами туроператорів. Найчастіше, популярність туроператорів залежить від таких факторів: ціни, професійного обслуговування, порядності, терміну роботи на ринку та інше.

Аналітичний журнал для інвесторів «Україна finanso.net», також визначив найбільш популярних туроператорів України: Аккорд-тур, Natalie Tours, Join UP, News Travel, Coral Travel,

Феєрія, 1000 доріг, Pegas Touristik, Трейдент, Mouzenidis Travel [5]. Основними показниками, які бралися до уваги були частота пошуку слів в Яндексі та засобах масової інформації.

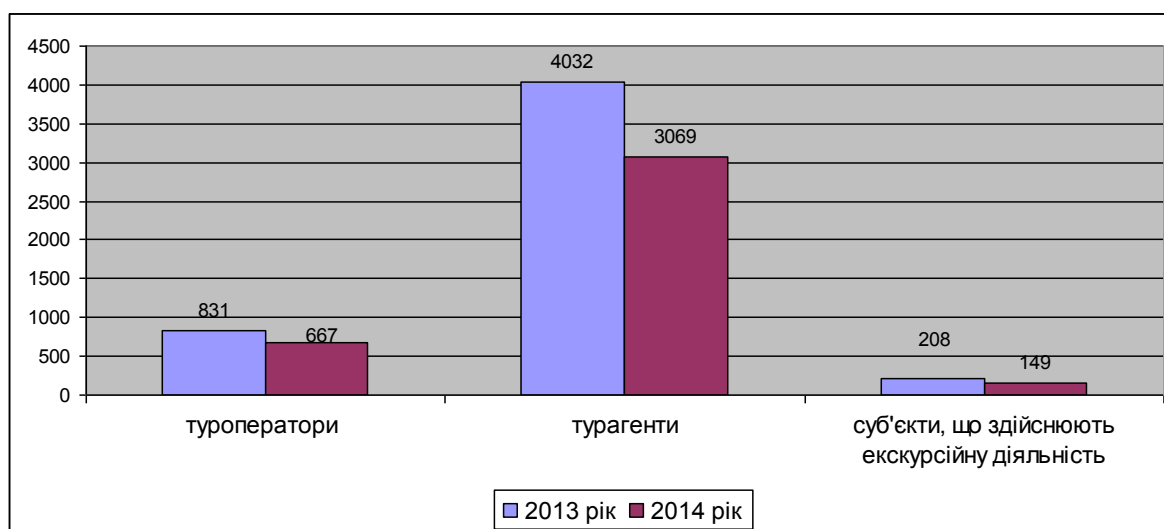

Рисунок 1 - Динаміка суб'єктів туристичної діяльності за 2013-2014 роки

На нашу думку, найбільш точним показником якості, все ж таки, залишається кількість клієнтів, які скористалися послугами туроператора, оскільки згадування в пресі може мати і негативний контекст.

Чистий дохід від туристичної діяльності у 2014 році в порівнянні з 2013 роком скоротився на 109627 тис. грн. (2%) [3]. Динаміка зміни доходу за суб'єктами господарювання наведена на рис.2.

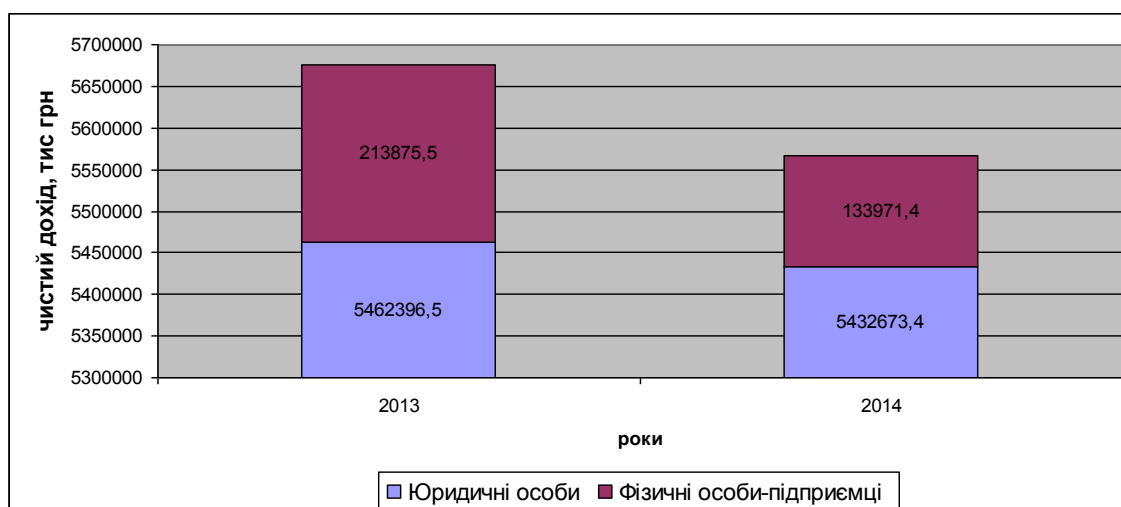

Рисунок 2 - Динаміка зміни доходу за суб'єктами господарювання за 2013-2014 роки

Розгляд структури витрат, що використовуються при виробництві туристичного продукту показав, що у 2013 році найбільша частка витрат припадає на розміщення і проживання туристів 3059,7 млн. грн. (49,6%), транспортне обслуговування 1580,6 млн. грн. (25,6%) та інші послуги 1360,1 млн. грн. (22,1%), частка витрат на харчування, медичне, екскурсійне, візове обслуговування та послуги культурно-оздоровчого характеру складають 164,2 млн. грн. (2,7 %) від загальних витрат. Структура витрат у 2014 році дещо змінилася – витрати на харчування збільшилися в порівнянні з 2013 роком на 96,3 млн. грн. і їх частка зросла з 1,8% до 4,3%. Витрати на інші послуги, що використовуються при виробництві туристичного продукту зменшилися до 72,9 млн. грн. і складають 1,5% в структурі витрат [3]. Детальний розподіл витрат на послуги сторонніх організацій, що використовуються при виробництві туристичного продукту наведено на рис.3

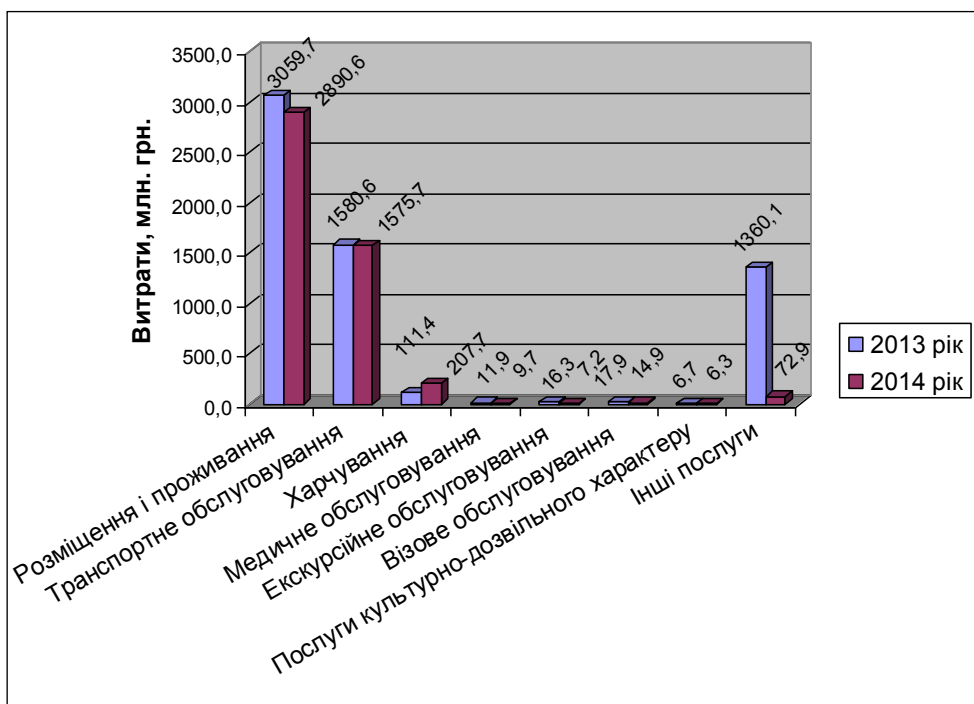

Рисунок 3 - Розподіл витрат на послуги сторонніх організацій, що використовуються при виробництві туристичного продукту за 2013-2014 роки

Якщо аналізувати структуру витрат за видами транспорту, якими найчастіше користуються туристи, то найбільша їх частка у 2014 році припадає на повітряний транспорт (98%) і складає 1525,4 млн. грн., на екскурсійні автобуси – 21,8 млн. грн., на залізничний транспорт - 17,3 млн. грн., найменше витрат припадає на міський транспорт, за рахунок його дешевизни порівняно з іншими видами [3]. Розгорнутий обсяг витрат за видами транспорту наведено на рис.4.

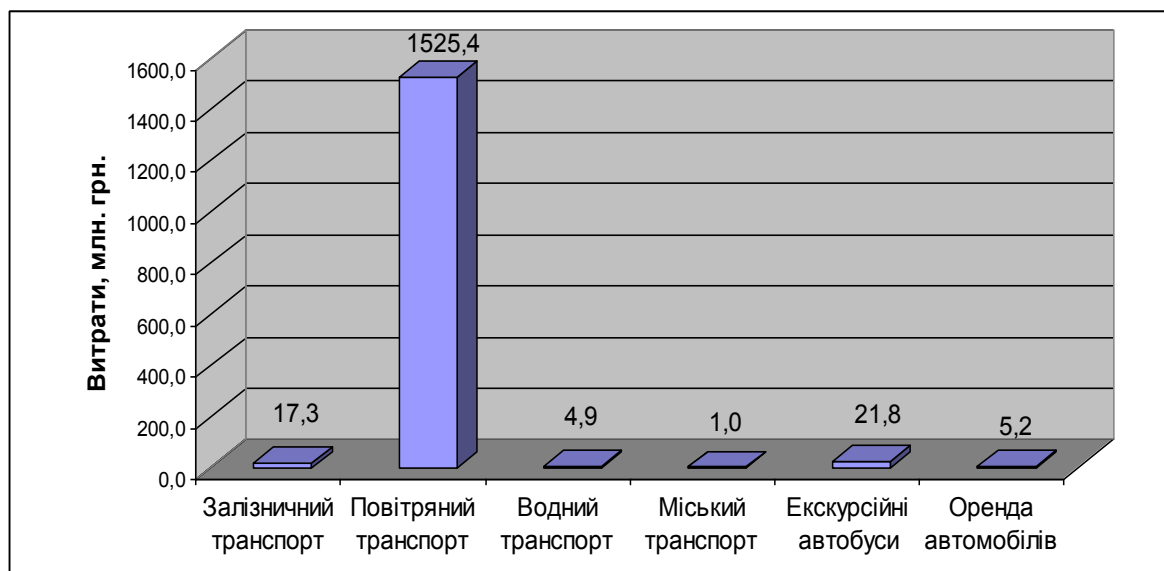

Рисунок 4 – Розподіл витрат за видами транспорту, якими найчастіше користувалися туристи під час подорожі у 2014 році

Аналіз кількості діючих колективних засобів розміщення, санаторно-курортних та оздоровчих закладів показав, що протягом 2013 року спостерігалось збільшення кількості закладів розміщення в порівнянні з попередніми роками на 370 одиниць, у 2014 році їх обсяг скоротився до 4575 одиниць, що порівняно з 2011 роком на 1310 одиниць (22 %) менше. Аналогічна ситуація спостерігається з санаторіями та пансіонатами з лікування, санаторіями профілакторіями, будинками та пансіонатами відпочинку, базами та іншими закладами відпочинку та дитячими оздоровчими таборами – їх

кількість в порівнянні з 2011 скоротилася на 37%, 47,3%, 67,9%, 28,1% та 21,% відповідно [6]. Динаміка кількості діючих оздоровчих закладів та закладів відпочинку наведено на рис.5.

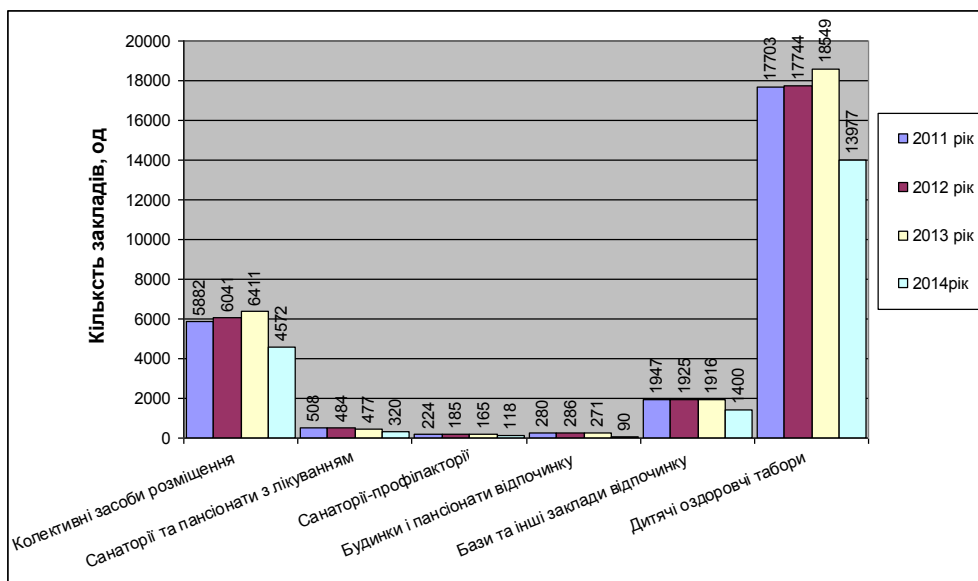

Рисунок 5 – Динаміка кількості діючих колективних засобів розміщення, санаторно-курортних та оздоровчих закладів за 2011-2014 роки

Кількість туристів обслуговуваних суб'єктами господарювання протягом 2014 року загалом скоротилася на 732069 осіб (23,2%) з них громадян України на 611902 особи (20,3%), а іноземних туристів на 120167 осіб (87,6%) порівняно з 2013 роком [3]. Динаміка туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності у 2013- 2014 роках наведено на рис.6.

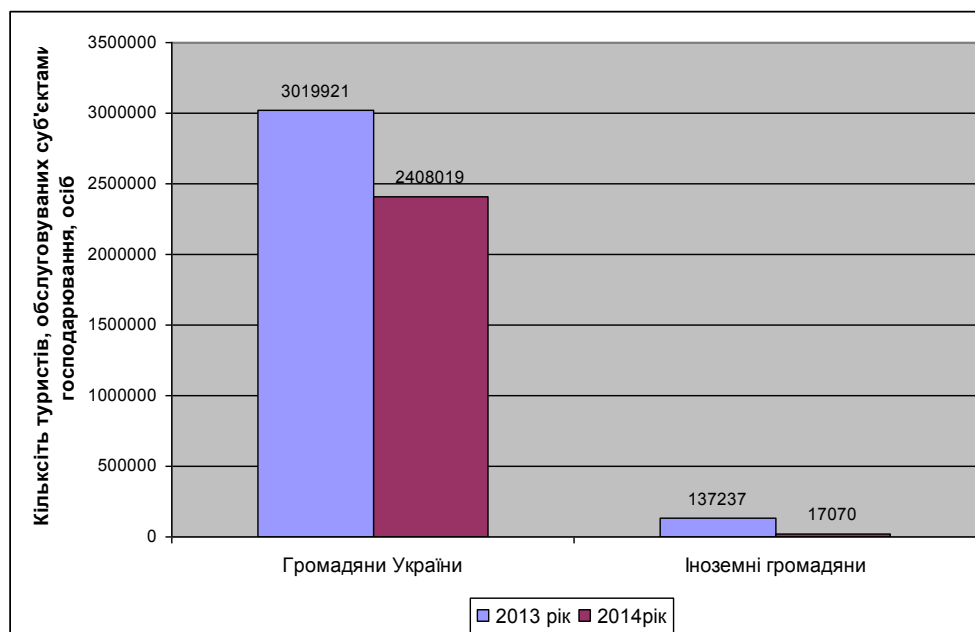

Рисунок 6 - Динаміка туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності у 2013- 2014 роках

Розподіл туристів за метою поїздки у 2014 році представлено на рис.7. Найбільша частка туристів (92%) 2232812 осіб подорожують з метою відпочинку, 149313 осіб (6,2 %) подорожують з метою роботи або навчання, 29177 осіб (1,2%) мають лікувальну мету, на спортивний та спеціалізований туризм припадає менше 0,2 % туристів 3281 та 272 особи, інша мета поїздки складає 0,4% (10234 особи) [3].

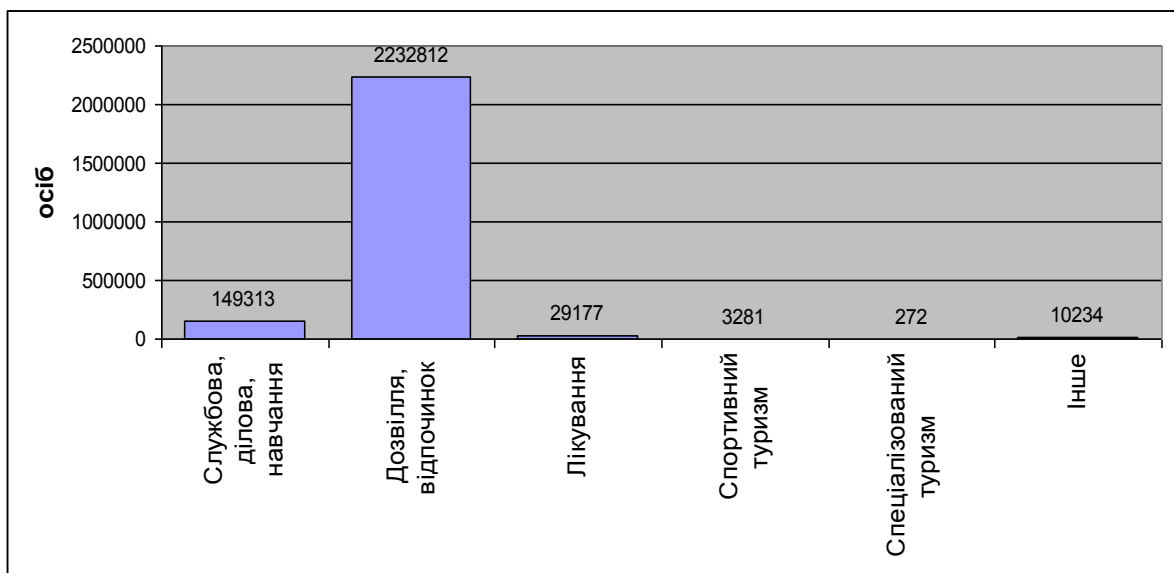

Рисунок 7 - Розподіл туристів за метою поїздки у 2014 році

Як наведено на рис.8, обсяг виїзного туризму в 2013 році складає 2482375 осіб, що в 4,6 рази більше порівняно з внутрішнім та в 18 разів більше з в'їзним туризмом. У 2014 році кількість виїзних туристів скоротилася на 397102 особи (16%) в порівнянні з попереднім роком, внутрішній туризм скоротився на 40% (214800 осіб), а в'їзний (іноземний) туризм скоротився на 87,6% (120167 осіб) [3].

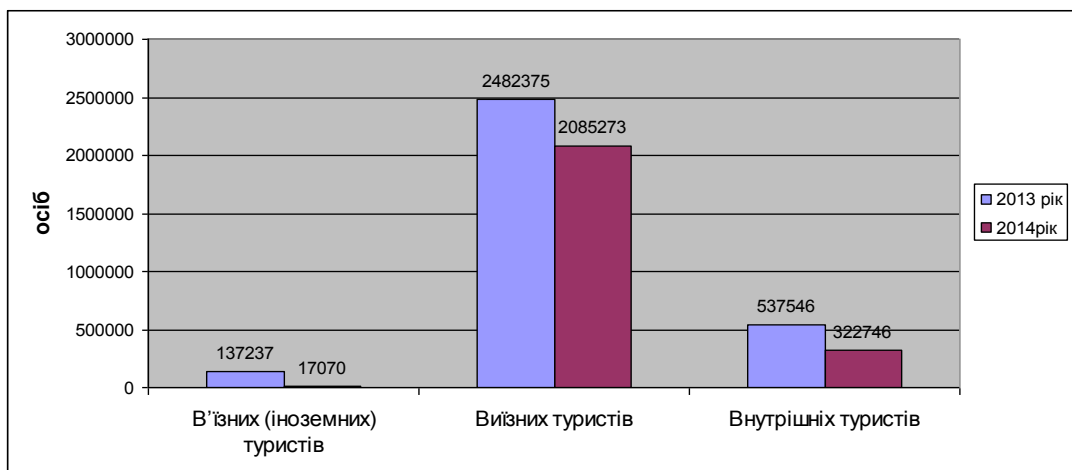

Рисунок 8 - Динаміка туристів за видами туризму у 2013-2014 роках

Таку ситуацію можна в першу чергу пояснити з військово-політичною ситуацією в країні та відсутністю фінансування державою програми розвитку туризму, що пов'язана з економією бюджетних коштів, в результаті чого Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку туризму та курортів на період до 2022 року» № 638-р від 01.08.2013 року було скасовано[7].

Висновки. Згідно проведеного аналізу прослідковується негативна тенденція стану туристичної галузі. Кількість туристів за один рік зменшилася більше ніж на 23% , відбулося скорочення кількості баз розміщення та відпочинку, скоротилася частина доходу від туристичної діяльності.

Дійсно першочерговим завданням уряду є врегулювання політичної ситуації в країні, щоб іноземні громадяни не боялися в'їжджати на територію України та подорожувати нею. Тому найближчим часом сподіватися на фінансування розвитку туристичної інфраструктури з боку держави марно. Для підтримки та відновлення туристичної інфраструктури потрібно створювати туристичні кластери – добровільні територіально об'єднані на основі партнерської взаємодії туристичних підприємств, що характеризуються наявністю спільної стратегії розвитку туризму з метою забезпечення інтересів кожного з учасників. Тільки спільними зусиллями, злиттям капіталів та залученням інвестицій можливо відновити та розширити туристичні потоки в області, регіони, країну.

Перспективами подальшого дослідження є підвищення якості туристичних послуг на основі створення туристичних кластерів, виявлення можливостей та загроз підприємств, щодо їх утворення.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Світова туристична організація UNWTO [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unwto.org>
2. Грабовенська С.П. Сучасний стан і тенденції розвитку туристичної сфери в Україні [Електронний ресурс] Business Support Center. - Режим доступу <http://www.newbiznet.com.ua/index.php/ru/articles/80-market/335-2013-07-31-07-08->
3. Туристична діяльність в Україні у 2014 році статистичний бюлетень: Державна служба статистики України / [відповід. за вип. Кармазін О.О.]. – Київ.: 2015. – 76 с.
4. Топ-10 туроператорів виїзного туризму в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://turprofi.com.ua/rejtingi/205-top-10-turoperatorov-vyezdnogo-turizma-v-ukraine>
5. Довбуш Олена Визначення найвідоміших туроператорів України в лютому 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.finanso.net/news/9365-opredeleny-samye-izvestnye-turoperatory-ukrainy-v-fevrale-2014-goda.html>
6. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку туризму та курортів на період до 2022 року» № 638-р від 01.08.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon4.rada.gov.ua/>

REFERENCES

1. World Tourism Organization UNWTO [Electronic resource]. - Access Mode: <http://www.unwto.org>
2. Hrabovenska S.P. The current state and trends of the tourism industry in Ukraine [Electronic resource] Business Support Center. - Access Mode: <http://www.newbiznet.com.ua/index.php/ru/articles/80-market/335-2013-07-31-07-08->
3. Tourist activities in Ukraine in 2014 Statistical bulletin: State Statistics Service of Ukraine [Responsible for production Karmazin AA]. - Kyiv : 2015. - 76 p.
4. Top 10 tour operators outbound tourism in Ukraine [Electronic resource]. - Access Mode: <http://turprofi.com.ua/rejtingi/205-top-10-turoperatorov-vyezdnogo-turizma-v-ukraine>
5. Dovbush Lena Identification of the most famous tour operators in Ukraine in February 2014 [Electronic resource]. - Access Mode: <http://www.finanso.net/news/9365-opredeleny-samye-izvestnye-turoperatory-ukrainy-v-fevrale-2014-goda.html>
6. State Statistics Service of Ukraine [Electronic resource]. - Access Mode: <http://www.ukrstat.gov.ua>
7. Dispositions of Cabinet Ministers Ukraine "On Approval of the Concept of the State Target Program of tourism and resorts for the period till 2022» № 638-r of 08.01.2013 [Electronic resource]. - Access Mode: <http://zakon4.rada.gov.ua/>

РЕФЕРАТ

Щербакова Н.О. Дослідження сучасного стану туристичної діяльності України / Н.О. Щербакова // Економіка та управління на транспорті. – К.: НТУ, 2015. – Вип. 1.

В статті розглянуто сучасний стан туристичної діяльності України за останні роки. Проведено аналіз статистичних даних щодо кількості суб'єктів туристичної діяльності (турагентів, туроператорів, суб'єктів, що здійснюють екскурсійну діяльність); визначено рейтинг десяти найпопулярніших туроператорів; досліджено чистий дохід від надання туристичних послуг та розподіл витрат, що використовується при виробництві туристичного продукту; досліджено структуру витрат за видами транспорту, якими найчастіше користуються туристи під час подорожі; проведено аналіз кількості діючих колективних засобів розміщення, санаторно-курортних та оздоровчих закладів; наведений розподіл туристів обслугованих за метою поїздки та видами туризму.

Об'єктом дослідження є процес надання туристичних послуг суб'єктами туристичної діяльності.

Мета роботи полягає в аналізі туристичного становища та розробці заходів, щодо збільшення кількості в'їзних та виїзних туристів за рахунок підвищення якості надання туристичних послуг та проведення маркетингових заходів направлених на інформування потенційних клієнтів.

На основі проведених досліджень виявлено передумови для формування туристичних кластерів, які дозволять ефективніше використовувати наявні ресурси, відновлювати та розширювати туристичну інфраструктуру області, регіону, країни.

Прогнозні припущення щодо розвитку об'єкта дослідження – підвищення якості туристичних послуг на основі створення туристичних кластерів.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ТУРИСТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ, ТУРИСТ, ТУРАГЕНТ, ТУРОПЕРАТОР, ТУРИСТИЧНИЙ ПРОДУКТ, ТРАНСФЕР, КЛАСТЕР.

ABSTRACT

Shcherbakova N.A. Study of current status of tourist activity in Ukraine. Economics and management on transport. – Kyiv. National Transport University. 2015. – Vol. 1.

The article is considered the current state of tourism activities of Ukraine during last years. The analysis of statistical data of the number of tourism stakeholders (travel agents, tour operators, entities engaged in sightseeing activities) is made; the ranking of the ten most popular tour operators is determined;

the net income from the implementation of travel services and cost allocation that are used in the production of tourist product are researched; the costs structure by type of transport, which is often used by tourists during the journey is researched; the analysis of the number of accommodation, resorts and recreational facilities is made; the distribution of the served tourists by purpose of travel and tourism.

The object is the process of providing tourism services by tourism stakeholders.

The goal is to analysis of the tourism situation, to develop measures to increase the number of inbound and outbound tourists by improving the quality of tourist services and marketing activities aimed at informing potential customers.

On the basis of studies prerequisites for the formation of tourism clusters, which will allow more efficient use of available resources to restore and expand the tourist infrastructure of the region are identified.

Forecast as for development of the research object – improving the quality of tourist services through the creation of tourism clusters.

KEYWORDS: TOURIST ACTIVITY, TOURIST, TRAVEL AGENT, TOUR OPERATOR, TOURISM PRODUCT, TRANSFER, CLUSTER.

РЕФЕРАТ

Щербакова Н.А. Исследование современного состояния туристической деятельности Украины / Н.А. Щербакова // Экономика и управление на транспорте. – К.: НТУ, 2015. – Вып. 1.

В статье рассмотрено современное состояние туристической деятельности Украины за последние годы. Проведен анализ статистических данных по количеству субъектов туристической деятельности (турагентов, туроператоров, субъектов, осуществляющих экскурсионную деятельность); присвоен рейтинг десяти самых популярных туроператоров; исследованы чистый доход от предоставления туристических услуг и распределение затрат, используется при производстве туристского продукта; исследована структура расходов по видам транспорта, которыми чаще всего пользуются туристы во время путешествия; проведен анализ количества действующих коллективных средств размещения, санаторно-курортных и оздоровительных учреждений; приведено распределение туристов обслуженных по цели поездки и видами туризма.

Объектом исследования является процесс предоставления туристических услуг субъектами туристической деятельности.

Цель работы заключается в анализе туристического положения и разработке мероприятий по увеличению количества въездных и выездных туристов за счет повышения качества предоставления туристических услуг и проведения маркетинговых мероприятий, направленных на информирование потенциальных клиентов.

На основе проведенных исследований выявлены предпосылки для формирования туристических кластеров, которые позволят более эффективно использовать имеющиеся ресурсы, восстанавливать и расширять туристическую инфраструктуру области, региона, страны.

Прогнозные предположения по развитию объекта исследования - повышение качества туристических услуг на основе создания туристических кластеров.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: ТУРИСТИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ, ТУРИСТ, ТУРАГЕНТ, ТУРОПЕРАТОРЫ, ТУРИСТИЧЕСКИЕ ПРОДУКТ, ТРАНСФЕР, КЛАСТЕРЫ.

АВТОР:

Щербакова Надія Олександрівна, Національний транспортний університет, кандидат економічних наук, доцент кафедри туризму, тел. +380950560703, Україна, 01010, м. Київ, вул. Суворова, 1, к. 251.

AUTHOR:

Shcherbakova Nadejda, National Transport University, Ph.D, associate professor of department of tourism, tel. +380950560703, Ukraine, 01010, Kyiv, Suvorova str. 1, of. 251.

АВТОР:

Щербакова Надежда Александровна, Национальный транспортный университет, кандидат экономических наук, доцент кафедры туризма, тел. +380950560703, Украина, 01010, г. Киев, ул. Суворова, 1, к. 251.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Бакуліч О.О., кандидат технічних наук, професор, Національний транспортний університет, декан факультету економіки, менеджменту і права, Київ, Україна.

Комар Ю.М., доктор наук з державного управління, професор, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, професор кафедри управління персоналом та економіки праці, Київ, Україна.

REVIEWER:

Bakulich O.O., Dean of the Faculty of Economics, Management and Law of the National Transport University, Ph.D., professor, Kyiv, Ukraine.

Komar Yu.M., Ph.D., Administration of government (Dr.), professor, KNEU named after Vadym Hetman, professor of human resources management department, Kyiv, Ukraine.